

Poština
pavšalirana.Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsak petek.

Celoletna na-
ročnina 50.— D
mesečna 5.— „
Inozemstvo
celoletno 100.
Posamezne
številk se ra-
čunijo po D1-25
Inserati
se računajo:
pol str. 560 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglasih
beseda 50 p.**Kaj hočemo?** Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega sloven-
skega ljudstva!

Radič o Sovjetski Rusiji.

Moskovski list „Pravda“ z dne 12. junija t. l. prinaša pod gornjim naslovom članek, ki je bil napisan po razgovoru predsednika HRSS z dopisnikom ruske telegrafske agencije, ki se skrajšano imenuje „Rosta“. Uredništvo „Pravde“ je ta članek opremilo s sledečim kratkim, toda pomembnim uvodom:

Utisi Štefana Radiča, voditelja hrvaške kmečke stranke v Jugoslaviji, o SSSR (Zveza sovjetskih socialističnih republik), ki jih prinašamo po objavi razgovora sotrudi-
ka „Roste“, so zanimivi sami po sebi. Radič vodi borbo v takšni de-
želi, ki jo razdirajo še narodni spori in ki ječi pod jarmom buržoazije gospodujočega srbskega naroda. Ta buržoazija je prevzela vso državno upravo na temelju nesmiselnega centralizma in na osnovi nepriznanja vsake pravice ostalima dvema na-
rodoma, Hrvatom in Slovencem. Za-
radi tega je Jugoslavija popolnoma v nasprotju s Sovjetsko zvezo, s to svobodno federacijo ravnopravnih narodov, ki temelji na bratovski skupnosti proletarijata in kmetov. Zato ima Radičeva prisposoba SSSR z Jugoslavijo svoj poseben pomen.

Na to sledi članek sam, ki se glasi:

Stefan Radič, voditelj hrvaške kmečke republikanske stranke, se mudi že nekaj dni v Moskvi. V razgovoru z dopisnikom „Roste“ je razložil namen svojega dohoda v SSSR takole:

V SSSR sem prišel zato, da na licu mesta proučim ureditev Zveze sovjetskih socialističnih republik. Mene predvsem zanimati te-le dve reči: Prvič, kako sovjetska zveza izvršuje samoodločbo malih narodov in narodnih manjšin, ki žive na njenem področju, in drugič, kakšen

je položaj kmetov v sovjetski zvezi. Zanima me, kako danes živi pri vas kmetijski človek sploh; ali se njegove razmere izboljšujejo ali poslabšujejo in kako se kmečko gospodarstvo urejuje po novih socialističnih načelih. Naravno, da me zanimajo tudi druga vprašanja državnega in kulturnega življenja v SSSR. Zlasti moram naglasiti, da to ni samo moja želja, temveč želja vseh hrvaških kmetov, da od blizu spoznajo in to kar najboljšo mlado sovjetsko državo.

Hrvaški kmetje že davno žele, da izvedo čisto resnico o SSSR. Hrvaški kmetje nočejo, a po svojem notranjem narod. mišljenju tudi ne morejo verovati neumnim izmišljotinam, ki se širijo na zapadu o SSSR.

Govoreč zopet o položaju malih narodov in narodnih manjšin v SSSR, je Radič izjavil, da po tem, kar je bil bral in čul, ti narodi niso le popolnoma svobodni v svojem političnem, gospodarskem in kulturnem razvoju, temveč da jim daje sovjetska država še pobudo za kulturno in narodno življenje, ako se niso zavestni.

Zadošča, da se spomnimo na slučaj z muslimanskimi narodi, ki doslej niso imeli ne abecede ne književnega jezika, a sovjetska vlada jim je to ustvarila, dobro vedoč, da se nobeden narod ne more zbuditi v pravo kulturno življenje, ako svojemu jeziku ne da tudi svoje narodne književnosti. Na ta način se vsi narodi, ki so bili pod carsko vladno preganjani, danes bude in svobodno razvijajo. SSSR rešuje narodno vprašanje popolno in prav s tem dobiva SSSR svojo veliko notranjo moč. Ako človek primerja narodnostno politiko socialističnih demokratov s politiko sovjetske vlade, tedaj jasno vidi, da so socialni demokrati znali

biti tudi neznosni nacionalisti ter se niso ustavili niti pred tlačanjem narodnih manjšin. Primer sovjetske Rusije ima neizmerno važnost za hrvaške kmete, ker moramo sedaj belerajskim centralistom in tlačilcem zaklicati: Glejte, kako sovjetska vlada priznava in izvršuje pravico narodne samoodločbe!

Prehajajoč na položaj kmetov v SSSR je izjavil Radič, da je tudi to vprašanje, kolikor je mogel videti, že blizu svoje rešitve po prizadevanju sovjetske vlade. Dokaz temu so poročila Kalinina in Krupske na 13. kongresu stranke o delu po vaseh in med kmeti. Tu je jasno in bistro pokazano, kaj se je doslej izvršilo po vaseh in kaj bo še treba vse storiti. Sovjetska vlada in uprava se je približala kmetom pošteno in iskreno.

Na zapadu premalo vedo, kako se danes v sovjetski zvezi izvaja ustvarjajoča in globoka organizacija dela za kmete in med njimi. Niso to samo metode nove državne uredbe in ni to samo prevrat. To je popolnoma novo življenje. Tu se ustvarja mlada socialistična država. Državotvorci so ljudje, ki so v ječah in v prognanstvih toliko o tem premislili in preživeli, da znajo sedaj v resnici ustvarjati.

Tako sem n. pr. govoril z narodnim komisarjem (ministrom) po-

ljudstva Smirnovim. Kako širok je njegov pogled in kako globoko in pametno pojmuje najbolj zamotana državna in gospodarska vprašanja takšne velike države, kakor je SSSR.

Govoreč o položaju jugoslovan-
skih kmetov je Radič naglasil, da stoji pred njim istotaka naloga, združiti kmete in delavce, kakor se to vrši v SSSR.

Kmetje so že globoko začutili, da so njihovi interesi tesno spojeni z interesi delavstva. Naloga kmečke stranke je težiti za balkansko federacijo svobodnih narodov, a pozneje ob boljših prilikah tudi za balkansko-podonavsko federacijo. Takšen razvoj bo imel za Evropo prav takšen velik pomen, kakor ga je za vzhod imela ruska revolucija. Kmetje že dobro vedo, da bo SSSR našla vernega prijatelja in pomagača. Velika svobodna zveza sovjetskih republik nam je najboljši primer v borbi za narodno samoodločbo.

Končno se je Radič spomnil besedi nekega hrvaškega kmečkega pesnika, ki je dejal, da je poprej sijalo solnce iz Vzhoda, a pred 6 leti, da je prodrlo iz severa — iz Moskve.

Ta članek je prinesel tudi službeni list vlade „Izvetija“. „Rosta“ pa ga je razširila po evropskih listih.

Umori kot politično sredstvo.

V Rimu je bil zavratno umorjen socialistični poslanec Mateotti. Storilce so baje že prijeli, toda trupla umorjenega poslanca še vedno niso našli. Umorili so ga odlični pristaši vladajočega fašizma, a v umor so zapleteni tudi odličnejši člani te stranke in visoki funkcionarji državne uprave.

Odkar je v Italiji nastopil fašizem, so politični umori na dnevnem redu. Te umore ni zasledovala ne administrativna ne sodna državna oblast. Mnogo delavskih domov in zadružnih podjetij je bilo

zadnja leta ob belem dnevu požganih, krivcev pa ni nihče preganjal in kaznoval. Zgodovina fašizma, ki je samo zunanja krinka revolucije veleburžoazije in velekapitala proti obstoječi takozvani zakoniti varnosti in pravemu redu, je zelo krvava. To zakonito varnost in takozvani pravni red je bilo treba kršiti z nasiljem, z umori in s požigi, da se potlači in zavre preteča socialna revolucija. Ta socialna revolucija je bila sicer zaenkrat potlačena, toda kdove za koliko časa. Njeni notranji pogoji so ostali namreč ne-

LISTEK.

54

Kmečki punt.

Hrvaško napisal Avgust Senoa.

„Za božjo voljo, kaj je?“ zavrešči Lolička.
„Kaj?“ prekipei Tahi, „ali vidiš onega tam na vislicah? Zatožil me je. Kmet me toži. Ali čuješ, kroker? Mojo glavo hočejo — mojo glavo!“

„Ali ste ob pamet, gospod?“ se prestraši Lolička.

„Jaz?“ se je starec zakrohotal. „Jaz sem zdrav in pri zdravi pameti. Kralj me kliče pred sodišče, kjer se sodi kri za kri. Oh! Izza plota pošiljate svoje strele na mene, strahopetni bogovi. Stopite sem! Tukaj sem! Vaša črviva pravda se bo razletela ob moji duši, kakor turška svinčenka ob mojih jeklenih prsih!“

Naglih korakov je Tahi pohitel v gornje prostore. Na pragu ga je pričakoval sluga, bled in ves prepaden.

„Ali se je mladi gospod Gabrijel vrnil iz Zagreba?“ je gospodar mračno vprašal.

„Ne milostni gospod,“ je sluga odgovoril, „toda gospa — — —“

„Pusti me, idi!“ je Tahi zamahnil z roko in nehote krenil proti spalnici svoje žene. Skozi okno je sevala mesečina. Tahi je obstal na pragu. Gospa Helena se je zdrznila, šinila kvišku in polmrtvo lice okrenila proti možu. On pa se je stresel in klonil. Helena je izbulila vročične oči v Taha, snela s prsta poročni prstan, zavreščala: „Proklet bodi, prešestnik!“

Naj te Arlandova Dora zadavi!“ in vrgla prstan možu pred noge.

Prstan je zazvenel po kamenitih tleh, gospa se je z obema rokama zgrabila za prsa, zahropela, odprla usta, dahnila in padla mrtva vznok. Njega je zazeblu. Čudna luč je trepetala na licu mrtve in po Dorini sliki; zdelo se je, da se Arlandovica zlobno smeje, zunaj pa so vikali skovirji: „Kri za kri! kri za kri!“

Vsa kraljevina je začudeno zastrmela. Tahi — silni vsemogočni Tahi je bil pozvan zaradi zločinstva pred kraljevsko sodišče. Namestnik kraljevskega nadzornika Mihael Merey je s pismom pozval kapitel zagrebške stolne cerkve, naj pošlje svojega kanonika kot vere dostojno pričjo in izbere kakšnega kraljevega človeka, da se preiščejo vsa zločinstva, razbojništva, umori in nasilja, ki jih je zakrivil gospod Franjo Tahi, vrhovni konjušnik kraljev. Kapitel se je pokoril kraljevi zapovedi in je kot kraljevega človeka izbral podžupana Gašparja Družkoviča iz Družkovca, izmed kanonikov pa Franja Filipoviča, da bi kraljevi svetlosti odkrila vsa tiranova zločinstva. Velikaši so se preplašili, manjše plemstvo se je skrivoma smejalo, kmetje so si oddahnili, ban Draškovič je mignil z rameni in ves svet se je čudil, da je na svetu še pravica, toda sredi tega splošnega čudenja je Franc Frankopan rekel prijatelju banu Draškoviču:

Vi se čudite, prespoštovani prijatelj, odkod je prišla ta nepričakovana strela. Dobro. Poslušajte me! Zaradi politike ste hoteli Taha zaenkrat ščititi, dasi vem, da ste siti njegovih zločinov. Kajpak, kar je prav je prav, to je tudi

moja politika! Jaz sem mu podkuril pri kraljevem dvoru — temu volku s Susjeda. Vem vse, kaj je zagrešil. Upravitelj Grdak je pošten človek in ko mi je začel naštevati vse Tahove grozote, pa mi je prekipela kri. Z lastnimi očmi sem videl, kako Turek zemljo pustoši in ljudstvo zatira, toda verujte mi, da nekrščeni pogani niso slabši od Turka. In kako naj ljudstvo ob enem z nami brani to našo domovino, ko vidi, kaka krivica se mu godi pod pravično krščansko gospodo; kako si naj ljudstvo ne želi, da pride brez prelivanja krvi pod Turka? Jaz sem vojak, odkritosrčen, moja duša ne prenaša tega trinoštva, zato sem pregovoril kralja po svojih prijateljih, da naj ukaže preiskavo.“

„Ej, plemeniti moj prijatelj,“ se je škof nasmešnil, „ali res mislite, da se jaz ne bi rad rešil te kuge, tega nepoboljšljivega grešnika, ki predrzno skruni božje svetinje? Nikdar ne bom pozabil, kako grdo je ravnal s starcem župnikom in kako je z oboroženo roko vdrl v božji hram. Tako mi moje vere, tudi mene boli srce zaradi ljudstva. Toda ljudi na kraljevem dvoru vse predobro poznam. Danes so taki, jutri drugačni. Tahi ima na dvoru mogočne prijatelje, v saboru ima pred plemiči večino, turška nevarnost nam čepi za vratom in naša prva skrb mora biti, da obranimo deželo pred sovražnikom krščanstva. Tudi jaz bom poskrbel, da pretrgamo močne vezi med Tahom in dvorom in da mu odtujimo domače plemstvo. Pri tem pa je treba previdno ravnati in čakati ugodne prilike. Vi greste kar naravnost. Toda pazite, da se vaš goreči meč ne bo razletel, na trdi lobanji Tahovi, na ščitu njegovih mogočnih prijateljev.“
(Dalje prih.)

izpremenjeni. Utemeljeni so v kričnem lastninskem razmerju zemlje. Laški kmet je suženj veleposestnikov. Živi v velikem siromaštvu, je nepismen, preživlja se večinoma le z koruzo. Njegovi gospodarji, veleposestniki, ki žive v veliki razkošnosti, pa zakrivajo to veliko socialno krivico z »potrebo velikega italijanskega naroda«.

Zakaj so fašisti umorili imenovanega socialističnega poslanca? Zato, ker je menda prišel v posest nekih dokumentov, ki bi razkrili veliko korupcijo vladajoče stranke, ki bi dokazali, da se pod tvrdo »narod« in »nacija« gode in izvršujejo umazane kupčijske zadeve. Da se to prepreči, so nasprotnika enostavno umorili, njegovo truplo pa skrili neznano kam.

Spominjamo se, kako so pred dvema leti fašisti v Trstu prišli nekega komuniste, ga postavili k zidu in ustrelili, ko so mu poprej še iztaknili oči in odrezali spolni ud ter mu ga vtaknili v usta. Ves svet je kljub veliki grozi dogodka molčal, saj je bil umorjeni le — komunist. Sedaj pa je bil umorjen iz-

voljeni član parlamenta. In svet se je zgrozil. Vladni krogi morajo z vso zgovornostjo dopovedovati svetu, da predsednik vlade, Mussolini, ni bil s tem dogodkom v nobeni zvezi. Na Angleškem vlada danes njena delavska stranka. Če bi njen vodja in ministrski predsednik napravil odločno gesto — bi bilo fašizma v Italiji čez noč konec, vsaj na vladnih sedežih.

Laški fašizem se bo zadušil v lastnem gnoju. Tedaj bo nastopil preobrat, o katerem danes še ne moremo vedeti, kako bo tudi končal. Morda bo laško ljudstvo veleburžuaziji in velekapitalu posojeno vrnilo po — ruski metodi.

8 vrst zaplenjenih.

Da pridejo narodi do miru in medsebojnega spoštovanja, dela in blagostanja, je potrebno pustiti vsakomur, kar je njegovega in priznati mu pravico, da se ljudstvo vlada samo po načelih republikanske demokratije. Zato smo **federativni republikanci!**

Konfiscirali so nas.

Zadnja, 26. številka našega lista je bila zaplenjena, obenem je nam bila prepovedana tudi druga izdaja te številke. — Zato naši naročniki zadnje številke niso prejeli.

O zaplemi smo naslednji dan prejeli od policijskega ravnatelstva v Ljubljani sledečo »odredbo« brez datuma:

Odredba. Prepoveduje se razširjenje in prodajanje št. 26 v Ljubljani izhajajočega časopisa »Avtonomist« od dne 27./VI. 1924 radi članka(ov):

1. Radič v Moskvi.
2. Umori kot politično sredstvo.
3. Iz naše organizacije in 4. Dva sveta.

od besede:

1. Mi ne moremo niti misliti...
2. Tudi pri nas se poskuša vladati.....
3. Največ vsled udarcev.....
4. Ali se udaste.....

do besede:

1. revnih in srednjih kmetov.
2. rudarja Fakina.
3. in svoji politični organizaciji.
4. ali pa bo tekla kri.

Vsebinska tega članka (teh član-kov)) more utemeljiti kaznjivo dejanje po § 65 a kaz. zak. in člen 138 ustave, **odnosno § 1 zak. o zaščiti države.**

Izvršitev zaplembe je poverjena policijski direkciji.

Politični apostoli in politični špekulanti.

Večkrat že smo ugotovili, da je bila dosedanja politična vzgoja slovenskega ljudstva zelo pomanjkljiva in slaba. Zlasti v enem pogledu se to prav dobro vidi in opazja. V tem namreč, da so med nami zelo zelo redki takšni ljudje, ki bi za svoje politično prepričanje tudi kaj **žrtvovali**. Gosposke stranke so ljudi **razvadile**, da dobivajo časopise na pol zastonj ali časih celo brezplačno. Ljudje ne vedo, da morajo takšne »darove« zelo drago plačati na drug način, tako da odstopijo svojo politično moč gosposkim strankam, ki sejejo po načrtu neednost in politične spore med ljudstvo. Vse to zaradi tega, da ga morejo popolnoma obvladati. Tudi so pri nas zelo redki takšni ljudje, ki bi se ob raznih prilikah spomnili na svoj list in tu pa tam darovali vsaj kakšno malenkost za njegov tiskovni sklad. Zelo redki so med Slovenci ljudje, ki bi napravili to ali ono agitacijsko pot brezplačno za idejo in za misel svojega pokreta. Nasprotno pa je med Slovenci polno takšnih ljudi, ki sicer liste radi berejo, plačati jih pa nočejo. Veliko je takšnih, ki bi vsak korak, storjen v politične namene svoje stranke, najraje drago zaračunali, in preveč je med Slovenci političnih špekulantov, ki bi bili povsod in za vse takoj zraven, če bi jim to kaj — neslo.

Vse to je pri nas, med Slovenci, **tako zelo razširjeno**, da nas je lahko sram pred drugimi narodi. Vsega tega pa so krive dosedanje gosposke stranke, ki so ljudstvo nalašč in namenoma **tako »vzga-jale«** za politično življenje. Povsod sam egoizem in materijalizem, idealov in idealnega delovanja pa tako malo! Kako redki so vneti sodelavci za dobro idejo! Le pogledjmo na Hrvaško. Tam **kmečko ljudstvo ogromno žrtvuje** za svoj sedanji politični in socialni boj, za doseg prave svoje narodne samoodločbe. Vsak kmet tam, ki zna brati, je naročnik vsaj »Slobodnega Doma«, a kmet, ki ga nima in ki ne plačuje svojih republikanski stranki prispevek za njen volilni sklad, nima nikjer pristopa v družbo svojih tovarišev. Hrvaško ljudstvo samo veliko žrtvuje za svojo republikansko stranko; zato je neodvisno na vse strani in bo ostalo zmagovito.

Glejte, tega naši Slovenci še ne poznajo. V tem oziru so precej pokvarjeni, ker jih ni nihče nikoli učil, da more biti njihovo pravo socialno in politično osvobodjenje le delo njih samih, **le plod dela in žrtev ljudstva samega!**

Mi slovenski republikanci zahtevamo od svojih somišljenikov, da store vse za svojo idejo iz **lastnega notranjega prepričanja**. Političnih špekulantov mi ne maramo

in če se bodo kje urinili v naše vrste, jih bo treba nagnati z bičem iz našega hrama. Mi zidamo le na požrtvovalnost in idejno prepričanje naših somišljenikov. In je boljše, da nas je samo petdeset pravičnih, kot pa cela armada takšnih, ki gredo le za lastnim dobičkom. Zato mi na plačane agitatorje ne damo nič, **kajti njih delo ne more roditi v nobenem slučaju trajnih uspehov in sado**. Od vsakega, ki hoče med na-

Iz naše organizacije.

(Stefan Radič o naši organizaciji.)

V zadnjem »Slobodnem Domu« je predsednik HRSS, g. Stefan Radič objavil sledeče:

»Sloven. republikanska stranka kmetov in delavcev« se že organizuje po slovenskih vaseh na temelju programa, ki je v načelu in v posameznosti skoraj enak programu HRSS, samo da je skrajšan in prilagoden na slovenske razmere. Organizacija SRS (Slovenske Republikanske Stranke) se izvaja brez krika, toda zelo živahno in uspešno. In sedaj že vse gosposke stranke in tudi Koroščeva ljudska stranka napadajo republikance ne le ostro, temveč pogosto tudi zelo **grdo in neupravičeno**, a radikalski in batinaški listi uživajo pri tem, kako je bojda Radič zakuril duhovniku Korošcu. Zato je potrebno, da pristaši HRSS in osnovatelji SRS poznajo sledeči vrlo važni politični dogodek, ki se je dogodil na večerji seji Narodnega Vijeća v Zagrebu dne 20. novembra 1918, ko bi moral biti po tajnem sklepu Pribičevićevih pristašev predsednik HRSS na Markovem trgu linčan (to je od ljudstva raztrgan). Ko so videli, kaj se pripravlja, so se umaknili vsi člani Narodnega Vijeća, a govoril je samo socialist Srb Korač in za njim Slovenec dr. Remec (prof. Remec, op. ur.), ki je izjavil: »V imenu celokupnega slovenskega naroda izjavljam, da smo tudi Slovenci republikanci in da se v tem popolnoma strinjamo z gospodom Radičem!« Ko je na to prisotni Slovenec, dr. Kramer, ki je Pribičevićev demokrat, počel glasno mrmrati, je predsednik seje jezo vprašal dr. Remca (prof. Remca, op. ur.): »Kako morete govoriti bojda v imenu vsega slovenskega naroda, ko že tu čujete od slovenske strani protest proti svoji izjavi?«

Na to dr. Remec (prof. Remec, op. ur.) drugič vstane in reče: »Popravljam svojo izjavo in pravim, da je 99 odstotkov slovenskega naroda za republiko!«

Važno je vedeti tudi to, da je v prvi polovici l. 1918. Koroščeva slovenska ljudska stranka na svojem glavnem zborovanju v Ljubljani soglasno sklenila in vzela na znanje, da je in da ostaja republikanska. Kmalopotem je prišlo v

mi kaj veljati, imeti med nami ugled in spoštovanje, zahtevamo **požrtvovalnega dela, apostolske agitacije** in redno plačevanje naročnine za naš list. Zato gre naše zaupanje v prvi vrsti pravim poljedelcem in pravim delavcem.

Somišljeniki! To dobro premislite. Le kdor je takšen, bodi iskreno pozdravljen med nami in prišel bo čas, ko prejme za svojo požrtvovalnost tudi pravo priznanje!

Ljubljano poslanstvo HRSS, v katerem je bil pokojni župnik Koritnik, dr. Maček in duhovnik Škrinjar in kateremu so prvaki SLS posamezno in skupno izjavili, da SLS v resnici ostaja republikanska. Pozneje je taktika pri tej stranki toliko prevladala, da je popolnoma zatajila njeno politiko in zlasti njeno republikanstvo. K sreči se je SLS zopet vrnila na svoj prejšnji pot, toda le deloma. Ona pod spretnim vodstvom dr. Korošca v resnici iskreno in odločno zastopa zahtevo po nedeljivi in avtonomni Sloveniji. **Znatno slabejše, časih pa sploh ne, pa povdarja pravico samoodločbe slovenskega naroda. V praksi se popolnoma odreka svojemu republikanstvu** in je svojim pristašem prepustila v tej zadevi svobodne roke, kakor da gre za kakšno malenkost. Med tem slovenski narod ni le vse do danes ostal republikanski, temveč je pod vplivom republikanskega duha naše dobe, a tudi pod vplivom HRSS,

8 vrst zaplenjenih.

In zato je gotova reč, da bo to prirodno republikanstvo, ki je obenem i narodno i socialno, **v Sloveniji popolnoma zmagalo že pri prvih volitvah**. Slovenski narod ima sedaj pošteno, sposobno in umno narodno zastopstvo. Toda to zastopstvo **ni popolna in verna slika socialnih potreb in republikanskih teženj slovenskih kmetov in delavcev. Slovenci gredo od dobrega k še boljšemu in tako je tudi prav.** — Stjepan Radič.

Občinske volitve. Iz Haloz nam poročajo, da je tam za občinske volitve vloženih več kandidatnih list naših somišljenikov pod raznimi imeni. kakor: »Slovenska republikanska stranka kmetov in delavcev«, »Vino-gradniška zveza« in slično. V Leskovcu je vložena »kompromisna lista Slov. ljudske stranke in slov. rep. stranke kmetov in delavcev«. — V Gornji Radgoni je okrajno glavarstvo v Ljubnem kandidatno listo naših somišljenikov razveljavilo. Ravnotako menda za Radičevce. V Središču so naši somišljeniki postavili lastno kandidatno listo.

Upravne razmere v Vojvodini.

Belgrajski list, »Pravda« piše dne 17. junija:

»Izmed vseh pokrajin izven Srbije je Vojvodina (Bačka, Banat in Baranja) od vsega početka z največjim navdušenjem pozdravila novo stanje. Izročila se je z največjim zaupanjem Srbiji in ni zahtevala prav nobene avtonomije ali samouprave, ker je Srbijancem popolnoma verjela. Vojvodina je dežela, ki ima najstarejše narodne tradicije, in pokrajina, iz katere se je obnovila nova Srbija.

Spomini na nekdanje sodelovanje in na razne osebnosti zveze so bili podlaga, da so mogli radikali iz Srbije pritegniti v svojo stranko tudi radikale iz Vojvodine. Tako so postali radikali odločilna moč v upravi Vojvodine.

Kakšna pa je bila ta uprava? Krasne naprave za osuševanje zemlje in odvajanje vode so vse zapuščene zaradi nerazumevanja in zle volje. Vsled tega se vedno večje ploskve te evropske žitnice spreminjajo v močvirje, kakoršno je bilo tod v turški dobi, predno so se nase-

liti v deželi Nemci in Srbi. Krasne široke ceste so postale slabše kakor ceste v Srbiji. Sodišča ne poslujejo, ker ni sodnikov. Vsled tega je pravna varnost skoro popolnoma izginita. Vsega tega so krivi neodgovorni elementi, ki ubijajo v Vojvodincih zadnjo iskrico vere, da žive v pravni državi. V upravno službo sprejemajo samo najbolj zaupne strankarje. Gniloba se vedno rada širi in tako se je radikalom iz Srbije le prenašlo posrečilo napraviti svoje vojvodinske tovariše za balkanske strankarje. Ta kader izvrstno dopolnjujejo hudodelski tipi iz Srbije, ki tudi na oni strani Save in Donave ne bi mogli opravljati nobene službe, čeprav so tam na marsikaj navajeni. Tatvine, rop, nasilja in podkupovanja so nekaj vsakdanjega. Licitacije v Vojvodini s falzificiranimi zapisniki so splošno znane. Brez denarja ne dobiš nič, za denar pa vse.

Z nepotrebnimi sekaturami se hujskajo Srbi in Nemci, ki so edini domačini v Vojvodini. Oboji so živeli prej skozi stoletja mirno drug poleg

drugega. Nemci so danes prepričani, da ne morejo v miru prirediti niti najmanjše zabave za otroke, ker jih vedno napadajo neodgovorni elementi, katere zopet ščiti javna oblast, ali pa se jih celo boji.

V Vojvodini je radikalna korupcija državno upravo že popolnoma ubila, sedaj pa se je začela še v stranko samo. Tako je zahteval predsednik neke okrožne radikalne or-

ganizacije za svoje „delo“ 10.000 dinarjev mesečne plače. Glavni odbor stranke je „zglihal“ ž njim za 5000 dinarjev — jasno je, da tega denarja ne bo plačal glavni odbor.

Tako poroča o razmerah v Vojvodini **srbski** list. Pri nas pa se še vedno najdejo ljudje, ki ne razumejo, da izvira vse zlo v naši državi iz slabše uprave, ampak vedno trdijo da je vsega zla kriv — Štefan Radič!

Politika in zgodovina.

(Dalje.)

Samoupravi pa bi bili pri-
državni sledeči posli: 1. lokalne fi-
nance, 2. lokalna javna dela, 3. bri-
ga za povzdigo lokalnih gospodar-
skih koristi (poljedelstva, živinore-
je, vinogradništva, vodarstva, šu-
marstva, melioracije), 4. uprava
lastnega imetja, 5. narodno zdravje,
6. javni mir in red, 7. briga za so-
cialne naloge, 8. človekoljubne usta-
nove, 9. prometne ustanove, 10. so-
delovanje pri pospeševanju prosve-
te, 11. strokovno šolstvo, 12. usta-
navljanje in vodstvo zavodov za
varčevanje, vzajemno pomoč in za-
varovanje. Tudi drugi posli se lah-
ko z zakonom prepuste samouprav-
nim enotam, posebno podrobne iz-
vedbe državnih okvirnih zakonov.
Dasi so socialni demokratje zavra-
čali zgodovinske in plemenske edi-
nice, vendar so se izrekli za enotno
Slovenijo iz praktičnih razlogov,
ker bi bili sicer nameravani sloven-
ski pokrajini (Kranjska in Štajer-
ska s Prekmurjem) premajhni za
vzdrževanje lokalnih potreb; toda
to zahtevo so bili zopet pripravljeni
opustiti, ako bi se nedeljivost razte-
zala tudi na druge pokrajine, n. pr.
bansko Hrvaško. Bili so za to, da se
določi najnižje številno prebivalstva
v pokrajinah, a ne najvišje.

»Komunistična stranka Jugosla-
vije« se je izjavila za pokrajinsko
avtonomijo z utemeljevanjem, da je
slovensčina samostojen književni
jezik, ki srbskemu ni bližji nego
bolgarski; zato se ne more degradir-
ati za navadno narečje.

»Jugoslovanska demokratska
stranka« (Kukovec - Žerjav) in
»samostojna kmetijska stranka
za Slovenijo« (Pucelj - Voš-
njak) sta glasovali za t. zv. vidov-
dansko ustavo, ki je bila sprejeta
dne 28. junija 1921. leta z 223 gla-
sovi izmed 419 poslancev: zanjo je
bilo od 40 slovenskih poslancev 11.
Po »vidovdanski« ustavi se razdeli

država na 33 pokrajin z največ
800.000 prebivalci, pri čemer odpa-
deta na Slovenijo ljubljanska in
mariborska »oblast«; pokrajinam
načeljujejo od kralja postavljeni ve-
liki župani.

Boja za samostojnost in neraz-
kosanost Slovenije v okviru držav-
ne ustave se je udeležilo tudi 43 slo-
venskih kulturnih delavcev, ki so
podali 1921. leta v »Naših Zapiskih«
posebno izjavo, v kateri so »v ime
mirnega medsebojnega delova-
nja in napredovanja, medsebojne
bratske edinosti« zagovarjali tak-
šno ustavo, ki bi dajala »državi po-
trebno moč na zunaj, a ob enem
močnost razvoja immanentnim silam
posameznikov in posameznih go-
spodarsko-kulturnih edinic«. Izjav-
ljali so se za takšno ustavo, po kate-
ri naj deli država zakonodajno in
izvršilno oblast s posameznimi edi-
nicami v okviru svoje suverenosti.

Istega leta je začel izdajati
Albin Prepeluh tednik »Av-
tonomist« (1. šte. z dne 11. aprila),
v katerem je poudarjal, da bomo za
državo nekaj vredni samo tedaj,
ako bomo čim najbolj razviti kot
Slovenci, ki smo gospodarska, kul-
turna in jezikovna edinica; zakaj
še le, ker smo Slovenci, smo tudi
Jugoslovani. Trije bratje se mora-
mo medsebojno dogovoriti in spo-
razumeti. Vsak naj gospodari in od-
ločuje na svojih tleh v kolikor mo-
goče širokem okviru brez škode za
zunanjo moč države, ker Slovenci
nismo prišli v novo državo, da bi
zopet živeli pod tem ali onim go-
spodarjem, ampak zato, da bi bili
kolikor mogoče samostojni in svo-
bodni poleg drugih dveh bratov v
miru in vzajemnosti. Smoter mora
biti: avtonomna Slovenija, t. j.
enotna in samoupravna Slovenija,
v južnoslovanski državi.

(Dalje prih.)

Dnevne vesti.

Naš današnji uvodnik je obja-
vil zagrebški »Slobodni dom«, ki ni
bil zaplenjen.

Zaplamba. Zadnjo številko »Av-
tonomista« je državno pravdnistvo
zaplenilo.

Srajca. Nekdaj so Slovenci in
Slovenke nosili bele srajce. Neka-
teri moderni ljudje imenujejo danes
to oblačilo tudi košuljo, ampak
mi, ki nismo moderni, bomo še ved-
no imenovali to oblačilo srajco.
Torej nekdanji so nosili naši ljudje
bele srajce, lepo oprane in nekoli-
ko »poindkane«, da je bila bela
barva še bolj sveža videti. To je
bilo še takrat, ko smo bili vsi sku-
paj, ki govorimo slovensko, še
Slovenci in Slovenke. Pozneje pa je
prišla v modo rdeča srajca. Rdeče
srajce so nosili spočetka samo te-
lovadei. Kar naenkrat pa so se te-
lovadei domislili, da ljudje, ki nosi-
jo bele srajce, niso več Slovenci,
ampak da so Slovenci samo oni
ljudje, ki nosijo rdeče srajce! Kaj
smo mi drugi, ki nosimo še vedno
bele ali pa še nekoliko poindkane
srajce, ne vemo. Mi smo postali
menda vsi Turki! Na, potem je pa
naenkrat prišel čas, ko so ljudje za-
čeli nositi črne srajce! Pa so rekli
ti ljudje: Samo mi smo Slovenci in
Jugoslovani in Slovani, ki nosimo
črne srajce, vi drugi pa, ki nosite
rdeče ali pa celo bele srajce, ste nič,
prav nič! Ko so pa rdeče srajce sli-
šale to govorico, so se začudeno
začele spogledavati in vpraševati:

Kaj smo pa mi? Tako smo prišli
počasi tako daleč, da mi vsi, ki no-
simo lepo oprane bele in poindka-
ne srajce in vsi, ki nosijo rdeče
srajce, nič ne vemo kaj smo. Danes
so Slovenci in Jugoslovani in Slo-
vani samo tisti, ki nosijo črne sraj-
ce. Kaj pa so tisti, ki srajce sploh
nimajo? Ali kaj bo, če bi začeli no-
siti nekateri ljudje naenkrat zelene
srajce ali pa rjave? Kaj bomo po-
tem počeli belo-rdeče-črno-srajčni-
ki? Kam se bomo dejali?

Stari znanci. Zadnjič smo bili za-
pleni še l. 1921., ko je bil predsed-
nik deželne vlade za Slovenijo, g. dr.
Vilko Baltič. Potem smo imeli mir
pod Ivanom Hribarjem, dr. Lukanom,
Spornom vse do 26. jun. 1924, ko je
bil v Ljubljani zopet veliki župan g.
dr. Vilko Baltič.

O uslugah. Ob priliki zadnje kon-
fiskacije smo naprosili uredništvo
»Slovenca« naj objavi, da je bil naš
list zaplenjen. »Slovenec« nam te ma-
le usluge ni storil. »Jutra« pa nismo
nič prosili, pa je kar sam od sebe pri-
nesel vest o naši zaplembi. Le to se je
zlagalo, da smo zadnjo številko kljub
temu razširili po mestu. Kako bi to
storiti mogli spričo tako stroge in
vestne policije, kakor je naša, pa nam
ni razodel.

Nečedna agitacija. Pretekli te-
den je »Jutra« objavilo pismo ne-
kega zaupnika SLS na Dolenj-
skem, ki ga je ta pisal svojemu
tovarišu, tudi zaupniku SLS, v Be-
lokrajino. Tam so bile občinske

volitve. Da bi dobili več glasov, je
svetoval prvi zaupnik drugemu,
naj nastopajo pri volitvah kot —
republikanci! — Tak način agita-
cije ni časten. Tudi za SLS ne. Naj
gospodje odkrito povedo, kaj so:
ali so monarhisti ali pa republi-
kanci. Biti pa v Ljubljani monar-
hist in se voziti h kralju na Bled, v
Belokrajini pa biti republikanec
— ej, to ni lepo!

Občinske volitve. Slovenska
ljudska stranka trdi, da je pri ob-
činskih volitvah sijajno zmagala.
»Jutra« pa trdi, da so zmagali de-
mokratje. Resnica je v sredini: Slo-
venska ljudska stranka ima še ve-
čino občin v svojih rokah, centra-
listi pa so pridobili nekoliko gla-
sov, vendar ne toliko, da bi bili
dobili večino. In je tudi nikdar ne
bodo! Dr. Žerjav se zelo moti, če
misli, da bo on naslednik dr. Ko-
rošca.

Zadnji naš uvodnik je državna
oblast zaplenila. Kdor ga hoče bra-
ti, naj bere prvi del v »Slovenec«,
drugi del pa v belgrajski »Politi-
ki« in v »Jutru«. **Noben izmed ime-
novanih listov ni bil zaplenjen!**
Naš uvodnik je bil **dobeseden po-
natis** iz imenovanih listov. Iz če-
sar sledi, da je še pravica na svetu.

Kdor hoče vedeti, kaj je bilo v
Sloveniji vse zaplenjeno, naj si na-
jame advokata, ki bo vložil pri-
tožbo zoper zaplembo na deželno
sodišče. Na dan razprave, ki je
javna, naj gre v sodno dvorano in
naj se lepo vsede. Vse zaplenjene
članke mu bo prebral na glas —
predsednik sodnega senata!

Prepozno prejemajo naš list
paročniki, katerim ga mora do-
stavljati pošta v Želimljah. Tako se
glase pritožbe od več naših naroč-
nikov. Prosimo slavno pošto ravn-
ateljstvo, da zadevo preišče in na-
pravi red.

Padee dinarja. Za 100 dinar-
jev so dali pred dobrim mesecem v
Švici še 7 frankov 40 centimov,
danes pa le še šest frankov in 40
centimov. — Dinar pada, ker je
oblast zaplenila zadnjega »Avto-
nomista«.

V avdijenci pri kralju je bil
sprejet voditelj SLS dr. Korošec.
— Naslednji dan pa je bil sprejet
dr. Žerjav.

Žitne cene. Boljše vrste moko so
prodajali pretekli teden v Banatu po
480—510 dinarjev, krušno moko pa
po 305—307 dinarjev. — **Cena koru-
ze** je poskočila na 230—235 dinarjev.
— **Oves** ponujajo po 280 dinarjev. —
Fižol ponujajo v Vojvodini po 600 di-
narjev.

Cena krme. Cena krme je letos
silno padla. Lansko leto so plačevali
krmo po 10, tudi po 12 kron kilo. Le-
tos jo ponujajo že po 1 krono 20 vi-
narjev do 1 krone 50 vinarjev.

Žitne cene v Ljubljani. Pšeni-
ca 335—375 dinarjev, rž 385—390,
ječmen 335—380, oves 315—340, ko-
ruza 265—290, fižol 550—650, krom-
pir 150—175.

Tržne cene v Ljubljani. Prvo-
vrstni voli 13—14 dinarjev za kilo
žive teže, drugovrstni 12—13, tre-
tje vrste 10—12 dinarjev. — **Teleta**
po 16 dinarjev kilo žive teže. —
Prasiči 6—8 tednov stari po 250 di-
narjev komad, 3—4 mesece stari
650—700 dinarjev, 8—10 mesecev

stari po 100—1200 dinarjev, eno-
letni 1500—1800 dinarjev, pitani
po 18—19 dinarjev za kilo žive te-
že. — **Piščanci** pa 22—35 dinarjev,
kokoši po 40—50 dinarjev.

Izšel je »Prerod«, glasilo za
gojitev treznosti. Vsebina zadnje
številke: Naša največja kriza. —
Protialkoholno gibanje. — Brezal-
koholne sadne pijače. — Šolski odri.
— Naš pokret. — Vprašanja in od-
govori. — List toplo priporočamo.

Ogromne svote denarja je da-
la baje ruska vlada na razpolago
Radiću, kakor poroča zlasti sloven-
sko »napredno« časopisje. Včasih
je pa isto časopisje poročalo, da
Rusi nimajo nič denarja!

Opozarjamo naše naročnike in
bralce na poročila o Radićevem bi-
vanju v Moskvi, ki jih objavljamo
na uvodnem mestu. Iz teh poročil
je razvidno, da Radić le ni tisti be-
dak in »zmešan človek«, kakor bi
ga radi naslikali neki slovenski li-
sti. Ruski minister za zunanje za-
deve Čičerin je danes eden prvih
svetovnih državnikov in taki ljudje
nimajo navade pogovarjati se s
tepci in jih sprejemati kot svoje
goste. Če Radićeva potovanja v
Anglijo, v Rusijo in na Francosko
ne bodo nič drugega dosegla kot to,
da bo svet **Hrvate poznal**, in sicer
tisti svet, ki o usodi zemlje **odlo-
čuje**, bo to že jako veliko. **Kdo pa
bo poznal nas Slovence?** Ali bi Či-
čerin sprejel morebiti tudi dr. Žer-
java? In kdo nam jamči, da bo ev-
ropski zemljevid večno ostal tak
kot je danes? Ni neumen Radić,
ampak skoro bolj neumni in poli-
tično kratkovidni so tisti, ki to tr-
dijo, in za Slovence bi bilo mnogo
bolje, če bi pustili raje govoriti pa-
met kakor pa strankarsko zaslep-
ljenost.

Novo agitacijsko geslo proti
nam so si izmislili nekateri ljudje.
Pripovedujejo namreč, da smo mi
komunisti. Kdor naš list bere vse
od početka do danes, ve, da smo mi
za pravo in resnično demokratijo in
za republikansko samoupravo ljud-
stva. Prav vsled tega smo proti vsa-
ki krivici, naj se zgodi komurkoli.

Položnice

za plačilo naročnine **II. polletja
1924** smo priložili tej številki vsem
cenjenim naročnikom ter jih prosi-
mo, naj nam vsak takoj nakaže ma-
lenkostno naročnino, ki znaša

mesečno samo 5 Din

ker nimamo nikakih fondov in smo
navsezadnje edinele na naročnino in
oglas. Upamo, da nam vsak, ki še
ni plačal naročnine za II. polletje
pošlje isto sedaj po priloženi po-
ložnici. — Kdor ima še kaj zaostan-
ka naj ga pošlje skupno z naročni-
no za II. polletje. **Oni cenjeni na-
ročniki, ki pa imajo list že pla-
čan**, naj pa prejeto položnico od-
dajo svojemu sosedu ali prijatelju,
ki doslej še ni naročnik in ga pri-
dobe za naš list — ali pa isto shra-
nijo za poznejši čas.

Kaj to pomeni? Pred 14 dnevi
je poročalo »Jutra« na uvodnem me-
stu o nekem »razkolu« v Slov. ljud-
ski stranki, ki da ga je povzročil dr.
Gosar s svojim delavskim (»le-
vim«) krilom stranke. »Jutra« pri-
poveduje, da imajo ožji pristaši dr.

Od slej se

razlikuje izvrstni, iz davna preizkušeni »Pravi
: FRANCKOV : kavni pridatek« od ponarejenih
proizvodov tudi že na zunaj po novi, rjavo-
modro-beli etiketi. — Na tej se posebno izti-
čejo karakteristični znaki razlikovanja, ki so:
iz »Franck« in »kavni mlinček«.

»Pravi : FRANCK : z mlinčkom« zahvaljuje
svojo splošno priljubljenost izvrstnemu aromu in
prijetnemu okusu ter svoji izdatnosti in tečnosti.

Gosarja večino v konzorciju, ki ima v rokah »Slovenca«, potem imajo na razpolago tudi še svojo tiskarno itd. Iz »Jutrovega« poročila bi se dalo sklepati, da je v Slovenski ljudski stranki res nastal razkol. Ta »razkol«, o katerem poroča »Jutro«, pa v resnici ne obstoji. »Razkol« v Slovenski ljudski stranki je umeten in nalašč narejen, in sicer je narejen proti nam, republikancem. Slovenska ljudska stranka namreč dobro ve, kako zelo je močna republikanska misel med ljudstvom po deželi, zlasti med kmečkolavskim ljudstvom. Ravno tako dobro pa SLS tudi ve, da se bližajo volitve za državni zbor, ko se bo treba jasno in odkrito in nedvoumno izreči ali pa monarhijo ali za republiko. Tega jasnega izreka pa se nekateri zelo boje. Da se jasni odločitvi izognejo, bodo ponekod, kjer bodo slutili nevarnost, v ospredje potisnili »dr. Gosarjevo skupino«, ki bo nastopala z geslom republike, bo pa še vedno ostala stara Slo-

venska ljudska stranka! Tako izgleda »razkol« v Slovenski ljudski stranki v resnici! Ta »razkol« ni nič drugega kakor navaden političen manever, preračunan na to, da napravi zmešnjavo v naših slovenskih republikanskih vrstah. Zato opozarjamo svoje somišljenike na deželi, da na ta manever ne nasedejo. Slovenska ljudska stranka naj pove jasno in določno, kakšna je v celoti, ne pa to, kakšno je njeno »levo« krilo.

Pri nas in drugod. Ko je predsednik čehoslovaške republike Masaryk potoval po Moravskem, je posvetil veliki dunajski list »Neue Freie Presse« temu potovanju lep uvodnik. V uvodu tega uvodnika beremo: »Predsednik Masaryk ve natanko, da je sedanje stanje na Češkem (kjer se Nemcem in Slovkom godi približno tako kot pri nas Hrvatom in Slovenem, op. ur.), trajno nevzdržno. On čuti, da se razvijajo vse politične struje v Angliji, v Franciji in v Italiji v eni

sami smeri, namreč v smeri sporazuma, poglobitve demokratičnega (ne žerjavo-demokratskega, op. ur.) mišljenja in osvoboditve od puhlih fraz poblaznega nacionalizma. Mac Donald in Herriot ne mislita tako kakor sta mislila Baldwin in Poincare, vojna psihoza gine in konjunktura zatiranja umira. Tako je popolnoma naravno, da kaže češki predsednik vsaj v besedah svojo voljo do politike sporazuma.« — Tako informira svoje naročnike nemški list o svetovnem položaju. Sedaj pa berite »Narod« ali »Jutro«! Bo že res, da smo Slovenci še vedno za nekaj sto let zaostali za drugim svetom, slovenska »inteligence« pa najmanj za pet tisoč let.

Dva sveta. Masaryk je predsednik čehoslovaške republike. Kot predsednik čuti v sebi dolžnost, da po čehoslovaški državi tudi nekoliko potuje. Na svojem zadnjem potovanju je prišel v moravsko mesto Znojmo (znano po sloviti kislj kumareh), kjer je na županov

pozdrav odgovoril: »Sedaj sem v mstu Pšemislidov. To ime prihaja od »premisli«. To je program. Premišljajmo torej o našem stoletnem problemu. Demokratija in republika nam bosta omogočila, da se pametni ljudje sporazumemo in sodelujemo. Do sloge in sporazuma moramo priti.« — Tudi v Jugoslaviji imamo ministrskega predsednika. Tudi ta zapusti včasih Beograd in gre kam na kakšen shod. Tako je govoril nedavno v Belini (v Bosni). Pašić je rekel tam na naslov Slovencev in Hrvatov, torej naslov »bratov«:

3 vrste zaplenjene.

— Sedaj pa primerjajte te besede z onim, kar je govoril Masaryk na naslov Nemcev!

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOVENSkih AVTONOMISTOV.
Odgovorni urednik Drago Brozovič.
Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

ILIRSKA POSOJILNICA

Ljubljana, Kralja Petra trg 8/1.

sprejema hranilne vloge po 8%.

Večje in stalne vloge do 12%.

Ure

F. P. ZAJEC

optik

LJUBLJANA,

Stari trg 9.

Ščipalci

Očala

Nakup gozdov, desk, tramov in drv. Zaloga trboveljskega premoga in drv. Prodaja na debelo in drobno. - Plačljivo tudi na obroke.

DRUŽBA ILIRIJA

Ljubljana, Kralja Petra trg 8.

Telefon štev. 220.

THE REX CO

LJUBLJANA, GRADIŠČE 10.

Telefon štev. 265.

Njboljši pisalni, r zmno-
ževalni in kopirni stroji.

VSE PISARNIŠKE POTREBŠČINE.

Nove lepe
slovenske
knjige!

Ravnokar so izšle nove knjige:

Regina

Povest G. Kellerja, poslovenil dr. Joža Glonar. Cena Din 5'—

Občinsko dete

Srbska vaška povest, spisal Branislav Nušič. Poslovenil Cv. Golar. — Cena dinarjev 15'—.

Zeleni kader

Povest iz viharne dni našega narodnega osvobajanja. spisal Ivan Zorec. — Cena Din 14'—

Poštšina Din 1'—

Tiskali in založili

J. Blasnika nasl., Ljubljana

Breg št. 12.

Vse knjige se lahko naroče po dopisnici.

Knjige so res lepe in za ljudstvo zelo primerne in zabavne.

Nadalje priporočamo politične študije prof. dr. Drag. Lončarja, ki so izšle v knjigi pod naslovom

„Politika in zgodovina“

Tudi ta knjiga je izšla v založbi tiskarne

J. Blasnika nasl., Ljubljana

Breg št. 12.

Kdor se zanima za politična vprašanja in za boj za avtonomijo Slovenije, naj to knjigo bere!

Cena Din 30'—.

Antikvarijat, knjigarna

HINKO SEVAR

Ljubljana, Stari trg 34

kupuje in prodaja različne knjige v vseh jezikih po ugodnih cenah.

FR. SLOVNIK

LJUBLJANA, Stari trg 2.

priporoča po najnižjih cenah svojo zalogo izgotovljenih oblek in manufakture.

Obleke po meri se točno izvršujejo.

MERAKL

harve, mastila, lake, kit, emajle, kistove (čopiče) in zajamčeno čisti firneš najboljše kakovosti nudi

Medić-Zankl

družba z o. z.

Maribor, Ljubljana, Novi Sad,

podružnica. centrala. skladišče.

Tovarne:

Ljubljana - Medvode.

Ljudska posojilnica

reg. zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru brez vsakega odbitka.

Svoje prostore ima tik za frančiškansko cerkvijo v lastni palači, zidani še pred vojno iz lastnih sredstev. Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z neomejenim jamstvom, za vloge vsi člani z vsem svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog.

Hranilne vloge znašajo nad R 160.000.000'—

STOEWER

RECORD

Prvorazredni moderni brzo-pisalni stroj

STOEWER - RECORD

Vrhunec fine mehanike.

Zastopstvo:

Ludovik Baraga

Ljubljana

Šelenburgova ulica št. 6. I./d.

Zadružna banka v Ljubljani

Brzjavlj: Zadrubanka.

Aleksandrova cesta štev. 5.

Telefon štev. 367.

Vplačani kapital Din 3.000.000.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje

izpremenjeni. Utemeljeni so v kričnem lastninskem razmerju zemlje. Laški kmet je suženj veleposestnikov. Živi v velikem siromaštvu, je nepismen, preživlja se večinoma le z koruzo. Njegovi gospodarji, veleposestniki, ki žive v veliki razkošnosti, pa zakrivajo to veliko socialno krivico z »potrebo velikega italijanskega naroda«.

Zakaj so fašisti umorili imenovanega socialističnega poslanca? Zato, ker je menda prišel v posest nekih dokumentov, ki bi razkrili veliko korupcijo vladajoče stranke, ki bi dokazali, da se pod tvrdko »narod« in »nacija« gode in izvršujejo umazane kupčijske zadeve. Da se to prepreči, so nasprotnika enostavno umorili, njegovo truplo pa skrili neznano kam.

Spominjamo se, kako so pred dvema leti fašisti v Trstu prijeli nekega komunisto, ga postavili k zidu in ustrelili, ko so mu poprej še iztaknili oči in odrezali spolni ud ter mu ga vtaknili v usta. Ves svet je kljub veliki grozi dogodka molčal, saj je bil umorjen le — komunist. Sedaj pa je bil umorjen iz-

voljeni član parlamenta. In svet se je zgrozil. Vladni krogi morajo z vso zgovornostjo dopovedovati svetu, da predsednik vlade, Mussolini, ni bil s tem dogodkom v nobeni zvezi. Na Angleškem vlada danes njena delavska stranka. Če bi njen vodja in ministrski predsednik napravil odločno gesto — bi bilo fašizma v Italiji čez noč konec, vsaj na vladnih sedežih.

Laški fašizem se bo zadušil v lastnem gnoju. Tedaj bo nastopil preobrat, o katerem danes še ne moremo vedeti, kako bo tudi končal. Morda bo laško ljudstvo veleburžuaziji in velekapitalu posojeno vrnilo po — ruski metodi.

8 vrst zaplenjenih.

Da pridejo narodi do miru in medsebojnega spoštovanja, dela in blagostanja, je potrebno pustiti vsakomur, kar je njegovega in priznati mu pravico, da se ljudstvo vlada samo po načelih republikanske demokratije. Zato smo **federativni republikanci!**

Konfiscirali so nas.

Zadnja, 26. številka našega lista je bila zaplenjena, obenem je nam bila prepovedana tudi druga izdaja te številke. — Zato naši naročniki zadnje številke niso prejeli.

O zaplembi smo naslednji dan prejeli od policijskega ravnateljstva v Ljubljani sledečo »odredbo« brez datuma:

Odredba. Prepoveduje se razširjenje in prodajanje št. 26 v Ljubljani izhajajočega časopisa »Avtonomist« od dne 27./VI. 1924 radi članka(ov):

1. Radič v Moskvi.
2. Umori kot politično sredstvo.
3. Iz naše organizacije in 4. Dva sveta.

od besede:

1. Mi ne moremo niti misliti...
2. Tudi pri nas se poskuša vladati...
3. Največ vsled udarcev.....
4. Ali se udaste.....

do besede:

1. revnih in srednjih kmetov.
2. rudarja Fakina.
3. in svoji politični organizaciji.
4. ali pa bo tekla krl.

Vsebinska tega članka (teh član-kov)) more utemeljiti kaznjivo dejanje po § 65 a kaz. zak. in člen 138 ustave, **odnosno § 1 zak. o zaščiti države.**

Izvršitev zaplembe je poverjena policijski direkciji.

Politični apostoli in politični špekulanti.

Večkrat že smo ugotovili, da je bila dosedanja politična vzgoja slovenskega ljudstva zelo pomanjkljiva in slaba. Zlasti v enem pogledu se to prav dobro vidi in opaža. V tem namreč, da so med nami zelo zelo redki takšni ljudje, ki bi za svoje politično prepričanje tudi kaj **žrtvovali**. Gosposke stranke so ljudi **razvadile**, da dobivajo časopise na pol zastonj ali časih celo brezplačno. Ljudje ne vedo, da morajo takšne »darove« zelo drago plačati na drug način, tako da odstopijo svojo politično moč gospodskim strankam, ki sejejo po načrtu neednost in politične spore med ljudstvo. Vse to zaradi tega, da ga morejo popolnoma obvladati. Tudi so pri nas zelo redki takšni ljudje, ki bi se ob raznih prilikah spomnili na svoj list in tu pa tam darovali vsaj kakšno malenkost za njegov tiskovni sklad. Zelo redki so med Slovenci ljudje, ki bi napravili to ali ono agitacijsko pot brezplačno za idejo in za misel svojega pokreta. Nasprotno pa je med Slovenci polno takšnih ljudi, ki sicer liste radi berejo, plačati jih pa nočejo. Veliko je takšnih, ki bi vsak korak, storjen v politične namene svoje stranke, najraje drago zaračunali, in preveč je med Slovenci političnih špekulantov, ki bi bili povsod in za vse takoj zraven, če bi jim to kaj — neslo.

Vse to je pri nas, med Slovenci, **tako zelo razširjeno**, da nas je lahko sram pred drugimi narodi. Vsega tega pa so krive dosedanje gosposke stranke, ki so ljudstvo nalašč in namenoma **tako »vzgajale«** za politično življenje. Povsod sam egoizem in materijalizem, idealov in idealnega delovanja pa tako malo! Kako redki so vneti sodelavci za dobro idejo! Le pogledjmo na Hrvaško. Tam **kmečko ljudstvo ogromno žrtvuje** za svoj sedanji politični in socialni boj, za doseg pravičnega svoje narodne samoodločbe. Vsak kmet tam, ki zna brati, je naročnik vsaj »Slobodnega Doma«, a kmet, ki ga nima in ki ne plačuje svoji republikanski stranki prispevek za njen volilni sklad, nima nikjer pristopa v družbo svojih tovarišev. Hrvaško ljudstvo samo veliko žrtvuje za svojo republikansko stranko; zato je neodvisno na vse strani in bo ostalo zmagovito.

Glejte, tega naši Slovenci še ne poznajo. V tem oziru so precej pokvarjeni, ker jih ni nihče nikoli učil, da more biti njihovo pravo socialno in politično osvobodjenje le delo njih samih, **le plod dela in žrtve ljudstva samega!**

Mi slovenski republikanci zahtevamo od svojih somišljenikov, da store vse za svojo idejo iz **lastnega notranjega prepričanja**. Političnih špekulantov mi **ne maramo**

in če se bodo kje urinili v naše vrste, jih bo treba nagnati z bičem iz našega hrama. Mi zidamo le na po-
žrtvovalnost in idejno prepričanje naših somišljenikov. In je bolje, da nas je samo petdeset pravičnih, kot pa cela armada takšnih, ki gredo le za lastnim dobičkom. Zato mi na plačane agitatorje ne damo nič, **kajti njih delo ne more roditi v nobenem slučaju trajnih uspehov in sadov**. Od vsakega, ki hoče med na-

Iz naše organizacije.

(Štefan Radič o naši organizaciji.)

V zadnjem »Slobodnem Domu« je predsednik HRSS, g. Štefan Radič objavil sledeče:

»Sloven. republikanska stranka kmetov in delavcev« se že organizuje po slovenskih vaseh na temelju programa, ki je v načelu in v posameznosti skoraj enak programu HRSS, samo da je skrajšan in prilagoden na slovenske razmere. Organizacija SRS (Slovenske Republikanske Stranke) se izvaja brez krika, toda zelo živahno in uspešno. In sedaj že vse gosposke stranke in tudi Koroščeva ljudska stranka napadajo republikance ne le ostro, temveč pogosto tudi zelo **grdo in neupravičeno**, a radikalni in batinaški listi uživajo pri tem, kako je bojda Radič zakuril duhovniku Korošču. Zato je potrebno, da pristaši HRSS in osnovatelj SRS poznajo sledeči vrlo važni politični dogodek, ki se je dogodil na večer-
ni seji Narodnega Vijeća v Zagrebu dne 20. novembra 1918., ko bi moral biti po tajnem sklepu Pribičevićevih pristašev predsednik HRSS na Markovem trgu linčan (to je od ljudstva raztrgan). Ko so videli, kaj se pripravlja, so se umaknili vsi člani Narodnega Vijeća, a govoril je samo socialist Srb Korač in za njim Slovenec dr. Remec (prof. Remec, op. ur.), ki je izjavil: »V imenu celokupnega slovenskega naroda izjavljam, da smo tudi Slovenci republikanci in da se v tem popolnoma strinjamo z gospodom Radičem!« Ko je na to prisotni Slovenec, dr. Kramer, ki je Pribičevićev demokat, počel glasno mrmrati, je predsednik seje jezo vprašal dr. Remca (prof. Remca, op. ur.): »Kako morete govoriti bojda v imenu vsega slovenskega naroda, ko že tu čujete od slovenske strani protest proti svoji izjavi!«

Na to dr. Remec (prof. Remec, op. ur.) drugič vstane in reče: »Popravljam svojo izjavo in pravim, da je 99 odstotkov slovenskega naroda za republiko!«

Važno je vedeti tudi to, da je v prvi polovici l. 1918. Koroščeva slovenska ljudska stranka na svojem glavnem zborovanju v Ljubljani soglasno sklenila in vzela na znanje, da je in da ostaja republikanska. Kmalu potem je prišlo v

mi kaj veljati, imeti med nami ugled in spoštovanje, zahtevamo **požrtvovalnega dela, apostolske agitacije** in redno plačevanje naročnine za naš list. Zato gre naše zaupanje v prvi vrsti pravim poljedelcem in praviim delavcem.

Somišljeniki! To dobro premislite. Le kdor je takšen, bodi iskreno pozdravljen med nami in prišel bo čas, ko prejme za svojo požrtvovalnost tudi pravo priznanje!

Ljubljano poslanstvo HRSS, v katerem je bil pokojni župnik Koritnik, dr. Maček in duhovnik Škrinjar in kateremu so prvaki SLS posamezno in skupno izjavili, da SLS v resnici ostaja republikanska. Pozneje je taktika pri tej stranki toliko prevladala, da je popolnoma zatajila njeno politiko in zlasti njeno republikanstvo. K sreči se je SLS zopet vrnila na svoj prejšnji pot, toda le deloma. Ona pod spretnim vodstvom dr. Korošca v resnici iskreno in odločno zastopa zahtevo po nedeljivi in avtonomni Sloveniji. **Znatno slabejše, časih pa sploh ne, pa povdarja pravico samoodločbe slovenskega naroda. V praksi se popolnoma odreka svojem republikanstvu** in je svojim pristašem prepustila v tej zadevi svobodne roke, kakor da gre za kakšno malenkost. Med tem slovenski narod ni le vse do danes ostal republikanski, temveč je pod vplivom republikanskega duha naše dobe. a tudi pod vplivom HRSS,

8 vrst zaplenjenih.

In zato je gotova reč, da bo to prirodno republikanstvo, ki je obenem i narodno i socialno, **v Sloveniji popolnoma zmagalo že pri prvih volitvah**. Slovenski narod ima sedaj pošteno, sposobno in umno narodno zastopstvo. Toda to zastopstvo **ni popolna in verna slika socialnih potreb in republikanskih teženj slovenskih kmetov in delavcev. Slovenci gre do od dobrega k še boljšemu in tako je tudi prav.** — Stjepan Radič.

Občinske volitve. Iz Haloza nam poročajo, da je tam za občinske volitve vloženih več kandidatnih list naših somišljenikov pod raznimi imeni. kakor: »Slovenska republikanska stranka kmetov in delavcev«, »Vino-gradniška zveza« in slično. V Leskovcu je vložena »kompromisna lista Slov. ljudske stranke in slov. rep. stranke kmetov in delavcev«. — V Gornji Radgoni je okrajno glavarstvo v Ljutomeru kandidatno listo naših somišljenikov razveljavilo. Ravno-tako menda za Bučevce. V središču so naši somišljeniki postavili lastno kandidatno listo.

Upravne razmere v Vojvodini.

Belgrajski list »Pravda« piše dne 17. junija:

»Izmed vseh pokrajin izven Srbije je Vojvodina (Bačka, Banat in Baranja) od vsega početka z največjim navdušenjem pozdravila novo stanje. Izročila se je z največjim zaupanjem Srbiji in ni zahtevala prav nobene avtonomije ali samouprave, ker je Srbijancem popolnoma verjela. Vojvodina je dežela, ki ima najstarejše narodne tradicije, in pokrajina, iz katere se je obnovila nova Srbija.

Spomini na nekdanje sodelovanje in na razne osebne zveze so bili podlaga, da so mogli radikali iz Srbije pritegniti v svojo stranko tudi radikale iz Vojvodine. Tako so postali radikali odločilna moč v upravi Vojvodine.

Kakšna pa je bila ta uprava? Krasne naprave za osuševanje zemlje in odvajanje vode so vse zapuščene zaradi nerazumevanja in zle volje. Vsled tega se vedno večje ploskve te evropske žitnice spreminjajo v močvirje, kakoršno je bilo tod v turški dobi, predno so se nase-

liti v deželi Nemci in Srbi. Krasne široke ceste so postale slabše kakor ceste v Srbiji. Sodišča ne poslujejo, ker ni sodnikov. Vsled tega je pravna varnost skoro popolnoma izginila. Vsega tega so krivi neodgovorni elementi, ki ubijajo v Vojvodincih zadnjo iskrico vere, da žive v pravni državi. V upravno službo sorejajo samo najbolj zaupne strankarje. Gnoloba se vedno rada širi in tako se je radikalom iz Srbije le prenaplo posrečilo napraviti svoje vojvodinske tovariše za balkanske strankarje. Ta kader izvrstno dopolnjujejo hudodelski tipi iz Srbije, ki tudi na oni strani Save in Donave ne bi mogli opravljati nobene službe, čeprav so tam na marsikaj navajeni. Tatvine, ropi, nasilja in podkupovanja so nekaj vsakdanjega. Licitacije v Vojvodini s falzificiranimi zapisniki so splošno znane. Brez denarja ne dobiš nič, za denar pa vse.

Z nepotrebnimi sekaturami se hujskajo Srbi in Nemci, ki so edini domačini v Vojvodini. Oboji so živeli prej skozi stoletja mirno drug poleg

drugega. Nemci so danes prepričani, da ne morejo v miru prirediti niti najmanjše zabave za otroke, ker jih vedno napadajo neodgovorni elementi, katere zopet štiti javna oblast, ali pa se jih celo boji.

V Vojvodini je radikalna korupcija državno upravo že popolnoma ubila, sedaj pa se je zažrla še v stranko samo. Tako je zahteval predsednik neke okrožne radikalne or-

ganizacije za svoje „delo“ 10 000 dinarjev mesečne plače. Glavni odbor stranke je „zglihal“ z njim za 5000 dinarjev — jasno je, da tega denarja ne bo plačal glavni odbor.

Tako poročila o razmerah v Vojvodini **srbski list**. Pri nas pa se še vedno najdejo ljudje, ki ne razumejo, da izvira vse zlo v naši državi iz slabše uprave, ampak vedno trdijo da je vsega zla kriv — Štefan Radič!

Politika in zgodovina.

(Dalje.)

Samoupravi pa bi bili pri državni sledeči posli: 1. lokalne finance, 2. lokalna javna dela, 3. briga za povzdigo lokalnih gospodarskih koristi (poljedelstva, živinoreje, vinogradništva, vodarstva, šumarstva, melioracije), 4. uprava lastnega imetja, 5. narodno zdravje, 6. javni mir in red, 7. briga za socialne naloge, 8. človekoljubne ustanove, 9. prometne ustanove, 10. sodelovanje pri pospeševanju prosvete, 11. strokovno šolstvo, 12. ustanavljanje in vodstvo zavodov za varčevanje, vzajemno pomoč in varovanje. Tudi drugi posli se lahko z zakonom prepuste samoupravnim enotam, posebno podrobne izvedbe državnih okvirnih zakonov. Dasi so socialni demokratje zavračali zgodovinske in plemenske ednice, vendar so se izrekli za enotno Slovenijo iz praktičnih razlogov, ker bi bili sicer nameravani slovenski pokrajini (Kranjska in Štajerska s Prekmurjem) premajhni za vzdrževanje lokalnih potreb; toda to zahtevo so bili zopet pripravljali opustiti, ako bi se nedeljivost raztezala tudi na druge pokrajine, n. pr. bansko Hrvaško. Bili so za to, da se določi najnižje število prebivalstva v pokrajinah, a ne najvišje.

»Komunistična stranka Jugoslavije« se je izjavila za pokrajinsko avtonomijo z utemeljevanjem, da je slovenščina samostojen književni jezik, ki srbskemu ni bližji nego bolgarski; zato se ne more degradirati za navadno narečje.

»Jugoslovanska demokratska stranka« (K u k o v e c - Ž e r j a v) in »samostojna kmetijska stranka za Slovenijo« (P u c e l j - V o š n j a k) sta glasovali za t. zv. vidovdanske ustavo, ki je bila sprejeta dne 28. junija 1921. leta z 223 glasovi izmed 419 poslancev: zanjo je bilo od 40 slovenskih poslancev 11. Po »vidovdanski« ustavi se razdeli

država na 33 pokrajin z največ 800.000 prebivalci, pri čemer odpadeta na Slovenijo ljubljanska in mariborska »oblast«; pokrajinam načelujejo od kralja postavljeni veliki župani.

Boja za samostojnost in nerazkosenost Slovenije v okviru državne ustave se je udeležilo tudi 43 slovenskih kulturnih delavcev, ki so podali 1921. leta v »Naših Zapiskih« posebno izjavo, v kateri so »v imenu mirnega medsebojnega delovanja in napredovanja, medsebojne bratske edinosti« zagovarjali takšno ustavo, ki bi dajala »državi potrebno moč na zunaj, a ob enem možnost razvoja imanentnim silam posameznikov in posameznih gospodarsko-kulturnih edinic«. Izjavljali so se za takšno ustavo, po kateri naj deli država zakonodajno in izvršilno oblast s posameznimi edinicami v okviru svoje suverenosti.

Istega leta je začel izdajati Albin Prepeluh tednik »Avtonomist« (1. števec dne 11. aprila), v katerem je poudarjal, da bomo za državo nekaj vredni samo tedaj, ako bomo čim najbolj razviti kot Slovenci, ki smo gospodarska, kulturna in jezikovna edinica; zakaj še le, ker smo Slovenci, smo tudi Jugoslavlani. Trije bratje se moramo medsebojno dogovoriti in sporazumeti. Vsak naj gospodari in odločuje na svojih tleh v kolikor mogoče širokem okviru brez škode za zunanjo moč države, ker Slovenci nismo prišli v novo državo, da bi zopet živeli pod tem ali onim gospodarjem, ampak zato, da bi bili kolikor mogoče samostojni in svobodni poleg drugih dveh bratov v miru in vzajemnosti. Smoter mora biti: avtonomna Slovenija, t. j. enotna in samoupravna Slovenija, v južnoslovanski državi.

(Dalje prih.)

Dnevne vesti.

Naš današnji uvodnik je objavil zagrebški »Slobodni dom«, ki ni bil zaplenjen.

Tiskovna svoboda. Predzadnjo, 26. številko nam je oblast zaplenila. Zato smo hoteli biti pri zadnji, to je 27. številki, še bolj previdni. List smo poslali že v sredo zvečer na cenzuro in smo odredili, da se ga natisne le toliko, kolikor izvodov je potrebno za cenzuro in prav nič več. Včeraj, v četrtek, pa smo povprašali policijsko ravnateljstvo v Ljubljani, ako so našli v listu kaj spodbudne. Tam so nam odgovorili, da policija ni našla ničesar, kar bi bilo vredno njihovega rdečega svinčnika, da pa ne vedo, kaj bo pa ukrenilo državno pravdnštvo ali pa pokrajinska uprava. Šele ob 12. uri (opoldne), sta se pojavila v tiskarni dva policista, ki sta izjavila, da je list konfisciran in sta zahtevala naklado. Zvedela sta, da se list sploh še ni tiskal. Na to smo hoteli zvedeti, katero besedilo je zapadlo konfiskaciji. Tam so nam povedali, da odloka o tem ne bomo dobili nobenega, ker da je naša praksa nedopustna, češ, list moramo natisniti, potem da ga bodo vzeli, a na to šele povedali, kaj so našli v listu pregrešnega.

Mi smo vedno mislili, da je predmet zaplembe besedilo in razširjanje zaplenjenega besedila med ljudi. Toda danes menda ni več tako, kajti na policiji jim ne zaodšča zaplemba besedila, natšnjene

misli, ampak oni hočejo imeti tudi celo skladovnico nedolžnega **papirja!**

Iz tega sledi, da hoče oblast naš list **sploh onemogočiti**. Vsako številko se zapleni, druga izdaja se prepove in tako sploh ne moremo nikoli priti v položaj, povedati svojim naročnikom, da smo zaplenjeni. Naročniki bodo enostavno mislili, da smo falirali in se bodo kregali nad nami, češ, glejte jih cigane, ki so nam odnesli naročnino. Tako si sedanji režim skuša pomagati, ker njegovi juristi vedo, da listov po zakonu ne smejo ustavljati. Toda tudi v tem primeru se bo pokazalo, da je ideja močnejša kot vse drugo! To je zelo stara izkušnja.

Somišljeniki! Če kakšne številke ne sprejmete in ste list naročili, potem vedite, da je bil zaplenjen.

Avdijske na dvoru. Iz listov posnemamo, da so bili zadnje dni sprejeti v avdienci pri kralju na Bledu: g. Pašič, g. dr. Baltič, g. dr. Korošec, g. dr. Žerjav in drugi. Predmet razgovorov nam ni znan.

V Šibeniku je policija zaprla urednika »Dalmatinskega Hrvata« in Nikola Mediča, odgovornega urednika, ker je bil list objavil neko pesem. Obenem je bil list ustavljen, kar pa je po besedilu veljavne ustave nedopustno. Sodišče pa je ustavitev lista razveljavilo, proti čemer se je zopet pritožil državni pravdnik.

Po avstro-ogrskih metodah. Belgrajski listi javljajo, da je državno pravdnštvo v Zagrebu obtožilo Štefana Radiča in člane načelstva HRSS dr. Mačka, dr. Krnjeviča, Predavca in republikanske poslance: dr. Adžijo, Babogradca, Malčiča in Rusana. Gradivo za to obtožbo je zbralo ministrstvo za notranje zadeve. Obtožuje se jih zaradi raznih govorov, zaradi različnih izjav, zaradi promande proti vojni službi itd.

Dr. A. Trumbić, prvi zunanji minister naše države je v zagrebškem »Hrvatu« objavil nekaj spominov na svoje bivanje v Londonu leta 1920. Na željo tedanje angleške vlade je stopil v stik z odposlancema sovjetske Rusije, ki sta se tedaj tudi mudila v Londonu. Zanimala sta se ruska zastopnika zlasti za **jadransko vprašanje**, ki naj bi bilo predmet tedaj se pripravljajoče nove mednarodne konference. Toda dr. Trumbić je prejel od belgrajske vlade telegrafično naročilo, da mora prekiniti vse nadaljne razgovore z ruskimi zastopniki. Potem se je jadransko vprašanje rešilo pa — v Ranallu! — Radič se je sedaj razgovarjal z Rusi brez dovoljenja iz Belgrada. Zato pa je seve — izdajalec!

Srajca. Nekdaj so Slovenci in Slovenke nosili bele srajce. Nekateri moderni ljudje imenujejo danes to oblačilo tudi košuljo, ampak mi, ki nismo moderni, bomo še vedno imenovali to oblačilo srajco. Torej nekdanj so nosili naši ljudje bele srajce, lepo oprane in nekoliko »poindkane«, da je bila bela barva še bolj sveža videti. To je bilo še takrat, ko smo bili vsi skupaj, ki govorimo slovensko, še Slovenci in Slovenke. Pozneje pa je prišla v modo rdeča srajca. Rdeče srajce so nosili spočetka samo telovadci. Kar naenkrat pa so se telovadci domislili, da ljudje, ki nosijo bele srajce, niso več Slovenci, ampak da so Slovenci samo oni ljudje, ki nosijo rdeče srajce! Kaj smo mi drugi, ki nosimo še vedno bele ali pa še nekoliko poindkane srajce, ne vemo. Mi smo postali menda vsi Turki! Na, potem je pa naenkrat prišel čas, ko so ljudje začeli nositi črne srajce! Pa so rekli ti ljudje: Samo mi smo Slovenci in Jugoslavlani in Slovani, ki nosimo črne srajce, vi drugi pa, ki nosite rdeče ali pa celo bele srajce, ste nič, prav nič! Ko so pa rdeče srajce slišale to govorico, so se začudeno začele spogledavati in vpraševati: Kaj smo pa mi? Tako smo prišli počasi tako daleč, da mi vsi, ki nosimo lepo oprane bele in poindkane srajce in vsi, ki nosijo rdeče srajce, nič ne vemo kaj smo. Danes so Slovenci in Jugoslavlani in Slovani samo tisti, ki nosijo črne srajce. Kaj pa so tisti, ki sraje sploh nimajo? Ali kaj bo, če bi začeli nositi nekateri ljudje naenkrat zelene srajce ali pa rjave? Kaj bomo potem počeli belo-rdeče-črno-srajčniki? Kam se bomo dejali?

Nečedna agitacija. Pretekli teden je »Jutro« objavilo pismo nekoga zaupnika SLS na Dolenjskem, ki ga je ta pisal svojemu tovarišu, tudi zaupniku SLS, v Belokrajino. Tam so bile občinske volitve. Da bi dobili več glasov, je svetoval prvi zaupnik drugemu,

naj nastopajo pri volitvah kot — **republikanci!** — Tak način agitacije ni časten. Tudi za SLS ne. Naj gospodje odkrito povedo, kaj so: ali so monarhisti ali pa republikanci. Biti pa v Ljubljani monarhist in se voziti h kralju na Bled, v Belokrajini pa biti republikanec — ej, to ni lepo!

Občinske volitve. Slovenska ljudska stranka trdi, da je pri občinskih volitvah sijajno zmagala. »Jutro« pa trdi, da so zmagali demokratje. Resnica je v sredini: Slovenska ljudska stranka ima še večino **občin** v svojih rokah, centralisti pa so pridobili nekoliko glasov, vendar ne toliko, da bi bili dobili večino. In je tudi nikdar ne bodo! Dr. Žerjav se zelo moti, če misli, da bo on naslednik dr. Korošca.

Padee dinarja. Za 100 dinarjev so dali pred dobrim mesecem v Švici še 7 frankov 40 centimov, danes pa le še šest frankov in 40 centimov. — Dinar pada, ker je oblast zaplenila zadnjega »Avtonomista«.

Žitne cene. Boljše vrste moko so prodajali pretekli teden v Banatu po 480—510 dinarjev, krušno moko pa po 305—307 dinarjev. — Cena **koruze** je poskočila na 230—235 dinarjev. — **Oves** ponujajo po 280 dinarjev. — **Fizol** ponujajo v Vojvodini po 600 dinarjev.

Cena krme. Cena krme je letos silno padla. Lansko leto so plačevali krmo po 10, tudi po 12 kron kilo. Letos jo ponujajo že po 1 krono 20 vinarjev do 1 krone 50 vinarjev.

Žitne cene v Ljubljani. Pšenica 335—375 dinarjev, rž 385—390, ječmen 335—380, oves 315—340, krompir 265—290, fizol 550—650, krompir 150—175.

Tržne cene v Ljubljani. Prvo vrstni voli 13—14 dinarjev za kilo žive teže, drugovrstni 12—13, tretje vrste 10—12 dinarjev. — **Teleta** po 16 dinarjev kilo žive teže. — **Prašiči** 6—8 tednov stari po 250 dinarjev komad, 3—4 mesece stari 650—700 dinarjev, 8—10 mesecev stari po 100—1200 dinarjev, enoletni 1500—1800 dinarjev, pitani po 18—19 dinarjev za kilo žive teže. — **Piščanci** pa 22—35 dinarjev, kokoši po 40—50 dinarjev.

Nove zaplembe. Odlok o zaplembi naše izredne izdaje: Policijska direkcija v Ljubljani. Št. 15/52 Preds. Ljubljana, dne 5. julija 1924. Zadeva: Avtonomist, št. 27—28 z dne 4. julija 1924. — **Odredba.** Prepoveduje se razširjanje in prodajanje št. 27—28 v Ljubljani izhajajočega časopisa »Avtonomist« od dne 4. VII. 1924 radi članka (ov): 1. »Radič o Sovjetski Rusiji«. od besede: 1. »Radič vodi borbo.... do besede: 1. »ostalima dvema narodoma Hrvatoma in Slovincem.« Vsebinska tega članka more utemeljiti po § 103. s. k. z. in člen 13. in 138. ustave. Izvršitev zaplembe je poverjena policijski direkciji v Ljubljani. Razširjevanje druge izdaje te številke je nedopustno.

Izšel je »Prerod«, glasilo za gojitev treznosti. Vsebinska zadnje številke: Naša največja kriza. — Protialkoholno gibanje. — Brezalkoholne sadne pijače. — Šolski odri.

Od slej se

razlikuje izvrstni, iz davna preizkušeni »Pravi : FRANCKOV : kavni pridatek« od ponarejenih proizvodov tudi že na zunanjo po novi, rjavoproizvodno-beli etiketi. — Na tej se posebno izčiščeno karakteristični znaki razlikovanja, ki so: in »Franck« in »kavni mlinček«.

»Pravi : FRANCK : z mlinčkom« zahvaljuje svojo splošno priljubljenost izvrstnemu aromu in prijetnemu okusu ter svoji izdatnosti in tečnosti.

— Naš pokret. — Vprašanja in odgovori. — List toplo priporočamo.

Opozorjamo naše naročnike in bralce na poročila o Radičevem bivanju v Moskvi, ki jih objavljamo na uvodnem mestu. Iz teh poročil je razvidno, da Radič le ni tisti bedak in »zmešan človek«, kakor bi ga radi naslikali neki slovenski listi. Ruski minister za zunanje zadeve Čičerin je danes eden prvih svetovnih državnikov in taki ljudje nimajo navade pogovarjati se s tepeci in jih sprejemati kot svoje goste. Če Radičeva potovanja v Anglijo, v Rusijo in na Francosko ne bodo nič drugega dosegla kot to, da bo svet **Hrvate poznal**, in sicer tisti svet, ki o usodi zemlje **odločuje**, bo to že jako veliko. **Kdo pa bo poznal nas Slovence?** Ali bi Čičerin sprejel morebiti tudi dr. Žerjavo? In kdo nam jamči, da bo evropski zemljevid večno ostal tak kot je danes? Ni neumen Radič, ampak skoro bolj neumni in politično kratkovidni so tisti, ki to tr-

dijo, in za Slovence bi bilo mnogo bolje, če bi pustili raje govoriti pamet kakor pa strankarsko zaslepljenost.

Novo agitacijsko geslo proti nam so si izmislili nekateri ljudje. Pripovedujejo namreč, da smo mi komunisti. Kdor naš list bere vse od početka do danes, ve, da smo mi za pravo in resnično demokratijo in za republikansko samoupravo ljudstva. Prav vsled tega smo proti vsaki krivici, naj se zgodi komurkoli.

Pri nas in drugod. Ko je predsednik čehoslovaške republike Masaryk potoval po Moravskem, je posvetil veliki dunajski list »Neue Freie Presse« temu potovanju lep uvodnik. V uvodu tega uvodnika beremo: »Predsednik Masaryk ve natanko, da je sedanje stanje na Češkem (kjer se Nemcem in Slovačkom godi približno tako kot pri nas Hrvatim in Slovencem, op. ur.), trajno nevzdržno. On čuti, da se razvijajo vse politične struje v Angliji, v Franciji in v Italiji v eni

sami smeri, namreč v smeri sporazuma, poglobitve demokratičnega (ne žerjavo-demokratskega, op. ur.) mišljenja in osvoboditve od publih fraz poblazelega nacionalizma. Mac Donald in Herriot ne mislita tako kakor sta mislila Baldwin in Poincaré, vojna psihoza gine in konjunktura zatiranja umira. Tako je popolnoma naravno, da kaže češki predsednik vsaj v besedah svojo voljo do politike sporazuma.« — Tako informira svoje naročnike nemški list o svetovnem položaju. Sedaj pa berite »Narod« ali »Jutro«! Bo že res, da smo Slovenci še vedno za nekaj sto let zaostali za drugim svetom, slovenska »inteligence« pa najmanj za pet tisoč let.

Dva sveta. Masaryk je predsednik čehoslovaške republike. Kot predsednik čuti v sebi dolžnost, da po čehoslovaški državi tudi nekoliko potuje. Na svojem zadnjem potovanju je prišel v moravsko mesto Znojmo (znano po slovitih kish kumarcah), kjer je na županov

pozdrav odgovoril: »Sedaj sem v mstu Pšemislidov. To ime prihaja od »premisli« . To je program. Premišljajmo torej o našem stoletnem problemu. Demokratija in republika nam bosta omogočila, da se pametni ljudje sporazumemo in sodelujemo. Do sloge in sporazuma moramo priti.« — Tudi v Jugoslaviji imamo ministrskega predsednika. Tudi ta zapusti včasih Belgrad in gre kam na kakšen shod. Tako je govoril nedavno v Belini (v Bosni). Pašić je rekel tam na naslov Slovencev in Hrvatov, torej naslov »bratov« :

3 vrste zaplenjene.

— Sedaj pa primerjajte te besede z onim, kar je govoril Masaryk na naslov **Nemcev!**

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOVENSkih AVTONOMISTOV.

Odgovorni urednik Drago Brozovič. Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

ILIRSKA POSOJILNICA

Ljubljana, Kralja Petra trg 8/I.
sprejema hranilne vloge po 8%
Večje in stalne vloge do 12%.

Nakup gozdov, desk, tramov in drv. Zaloga trboveljskega premoga in drv. Prodaja na debelo in drobno. - Plačljivo tudi na obroke.

DRUŽBA ILIRIJA
Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon šte. 220.

THE REX CO
LJUBLJANA, GRADIŠČE 10.
Telefon šte. 265.
Njboljši pisalni, r zmno-
ževalni in kopirni stroji.
VSE PISARNIŠKE POTREBŠČINE.

Nove lepe slovenske knjige!

Ravnokar so izšle nove knjige:

Regina Povest G. Kellerja, poslovenil dr. Joža Glonar. Cena Din 5-

Občinsko dete

Srbska vaška povest, spisal Branislav Nušić. Poslovenil Cv. Golar. — Cena dinarjev 15—.

Zeleni kader

Povest iz viharne dni našega narodnega osvobajanja. spisal Ivan Zorec. — Cena Din 14—

Poština Din 1—

Tiskali in založili

J. Blasnika nasl., Ljubljana Breg št. 12.

Vse knjige se lahko naroče po dopisnici.

Knjige so res lepe in za ljudstvo zelo primerne in zabavne.

Nadalje priporočamo politične študije prof. dr. Drag. Lončarja, ki so izšle v knjigi pod naslovom

„Politika in zgodovina“

Tudi ta knjiga je izšla v založbi tiskarne

J. Blasnika nasl., Ljubljana Breg št. 12.

Kdor se zanima za politična vprašanja in za boj za avtonomijo Slovenije, naj to knjigo bere!

Cena Din 30—.

Antikvarijat, knjigarna

HINKO SEVAR

Ljubljana, Stari trg 34

kupuje in prodaja različne knjige v vseh jezikih po ugodnih cenah.

FR. SLOVNIK

LJUBLJANA, Stari trg 2.

priporoča po najnižjih cenah svojo zalogo izgotovljenih oblek in manufaktur. Obleke po meri se točno izvršujejo.

MERAKL

harve, mastila, lake, kit, emajle, kistove (čopiče) in zajamčeno čisti firneš najboljše kakovosti nudi

Medić-Zankl

družba z o. z.

Maribor, Ljubljana, Novi Sad,
podružnica. centrala. skladišče.

Tovarne:

Ljubljana - Medvode.

Ljudska posojilnica

reg. zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru brez vsakega odbitka.

Svoje prostore ima tik za frančiškansko cerkvijo v lastni palači, zidani še pred vojno iz lastnih sredstev. Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z neomejenim jamstvom, za vloge vsi člani z vsem svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog.

Hranilne vloge znašajo nad R 160.000.000—

Prvorazredni moderni brzo-pisalni stroj

STOEWER - RECORD

Vrhunec fine mehanike.

Zastopstvo:

Ludovik Baraga

Ljubljana

Šelenburgova ulica št. 6. I./d.

Zadružna banka v Ljubljani

Brzjavi: Zadrubanka.

Aleksandrova cesta šte. 5.

Telefon šte. 367.

Vplačani kapital Din 3.000.000.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje